

Conflictivitat Escolar i Dualització Social i Educativa

No hi ha cap dubte que el llenguatge de la violència, del conflicte i dels problemes de la convivència s'està introduint d'una forma progressiva, però imparabile, en el marc de l'educació i de l'escola. Efectivament, des de fa una sèrie d'anys a les nostres escoles han començat a aparèixer situacions de conflicte que estan tenint lectures diferents i respostes distintes per part de les autoritats educatives, dels docents, dels estudiants i, fins i tot, de la societat. En aquest context, parlar d'accions vandàliques contra l'escola, parlar d'actes de violència contra els professors, parlar d'increment de les conductes d'indisciplina a l'interior dels centres educatius, del malestar docent i discent, de la violència entre els mateixos escolars, de conflictes de convivència dins els instituts de secundària, etc., comença a ser freqüent i es comença a plantejar la necessitat de prendre mesures per donar respostes a aquestes situacions i per prevenir aquestes conductes de cara al futur. Cal tenir en compte que a les escoles i centres educatius de països com França, Estats Units o Anglaterra, l'increment d'aquestes conductes està implicant la presa de mesures de caràcter policial i repressiu, d'una forma que podem considerar antieducativa i preocupant.

En aquest article, de caràcter purament introductori, volem analitzar aquest increment i aquesta realitat de conductes violentes i conflictives des de la perspectiva del que alguns anomenen dualització escolar, de l'exclusió social i educativa. Es tracta, en definitiva, d'analitzar aquestes situacions en el marc dels problemes socials que s'estan produint en el si de les societats més desenvolupades, fugint de reduccionismes escolars, pedagògics o psicològics. Es tracta de plantejar tant l'anàlisi d'aquests problemes com la solució, no en clau interna de problemes de disciplina a les escoles, sinó també en clau externa. Uns problemes, en qualsevol cas, que no es poden resoldre només des de l'òptica didacticista, o tecnicista, sinó també des de l'òptica de la globalitat i de la integralitat.

L'anàlisi que sobre aquesta qüestió volem plantejar es fonamenta sobre la perspectiva de l'exclusió social i la seva incidència sobre l'existència progressiva d'una situació de dualització escolar. Efectivament, una de les característiques més significatives de les societats actuals és l'existència de processos d'exclusió social, no tan sols en els països desenvolupats, sinó també des de la perspectiva del Tercer i del Quart Món; la dualització social comença a ser un referent i un fenomen social a partir del qual podem constatar l'existència de conflictes a diferents nivells de la societat. Es tracta, en qualsevol cas, d'una situació en la qual dos terços de la societat, des de posicions diferents, gaudeixen dels beneficis socials, i un terç que, dins el context de la marginació i de l'exclusió social, no poden gaudir dels beneficis de tot tipus que la societat

¹ El grup d'Investigació i de Formació Social i Educativa està format pels professors següents del Departament de Ciències de l'Educació de la UIB: Martí X. March Cerdà, Carmen Orte Socias, Lluís Ballester Brage i Patricia Ferrà Coll.

actual ens possibilita. I un d'aquests beneficis és sense cap dubte l'educació. Efectivament, la manca d'educació, l'existència de processos d'exclusió escolar, les formes d'escolarització, la forma com s'està aplicant la LOGSE, el tractament inadequat de la diversitat, la política de concerts i el tracte desigual entre l'escola pública i l'escola privada-concertada, etc., són situacions que no tan sols estan provocant l'increment progressiu de situacions de conflictes escolar, sinó que també provoquen una situació progressiva de dualització escolar.

Quina relació, en qualsevol cas, podem trobar entre aquest procés progressiu de dualització escolar i l'existència de conflictes escolars? El plantejament sobre el qual fonamentam el nostre plantejament és que si bé l'educació ha estat tradicionalment un element o un factor de mobilitat social, actualment, cal començar a plantejar i analitzar l'educació com un factor que impedeix els processos d'exclusió social. La qüestió és que a més formació i més educació, hi ha menys possibilitats de quedar exclòs socialment. Per tant, l'educació, al nostre entendre, no es pot plantejar només relacionada com la inversió productiva, sinó que s'ha de relacionar amb la justícia, el benestar i la cohesió social.

D'acord amb aquests plantejaments, els elements de reflexió sobre aquesta relació entre conflictes escolars i dualització social i educativa són els següents:

1. És evident que en els darrers anys podem constatar un increment de la democratització educativa, ja que les possibilitats d'accés als diferents nivells educatius ha augmentat d'una forma important.

2. Tot i aquest increment d'educació, que ha incrementat la mobilitat social d'una forma significativa en els diferents sectors socials i culturals, també cal assenyalar que determinats grups socials i culturals presenten cada vegada més dificultats per poder accedir a un nivell educatiu mínim.

3. L'aplicació de la LOGSE al nostre país s'ha de veure en una doble vessant: per una part l'increment de l'escolarització a nivell obligatori i als nivells educatius; però, per altra part, l'increment de les situacions de fracàs escolar, d'absentisme escolar, de desinterès escolar, de males-tar docent, etc.

4. Com a conseqüència de la manca d'inversió de recursos econòmics, humans i pedagògics, de la no-aplicació de reformes en la gestió dels centres educatius, estam constatant en l'etapa de l'educació secundària, fonamentalment, una massificació dels centres que repercuteix en la minva de la qualitat de l'educació i, de forma negativa, en determinats sectors socials i centres públics.

5. Aquest procés de massificació i aquesta absència de recursos està tenint com a conseqüència l'existència de conflictes escolars i de problemes educatius en determinats centres educatius, cosa que incideix negativament en la convivència dins els centres escolars.

6. Un element que està afectant negativament aquesta situació és la desigual aplicació de la política de concerts.

En aquest sentit cal constatar que en determinats centres públics no només hi assisteixen subjectes de necessitats educatives especials, sinó també estudiants amb problemes socials, estudiants procedents de la immigració, etc. I tot això sense els recursos necessaris que facin possible el tractament adequat de la diversitat i les adaptacions curriculars individualitzades; mentrestant, als centres concertats i privats la integració d'aquests alumnes diferents brilla per la seva absència.

7. Aquesta situació implica que en aquests centres públics, a causa de la massificació, de la problemàtica familiar i social que duen els alumnes, de la manca de resposta a la diversitat social i cultural, de la manca de respostes organitzatives i pedagògiques adequades, de l'absència d'interès cap a l'educació per part de determinats col·lectius d'estudiants, etc., podem constatar-hi l'existència de situacions de conflicte amb diverses manifestacions, algunes de caràcter lleu i d'altres de caràcter greu.

8. De tota aquesta situació podem extreure que hi comença a haver de cada vegada més grups d'estudiants que són expulsats del sistema educatiu, ja sigui per decisions personals, ja sigui per decisions externes. És un grup d'estudiants, procedents de determinats col·lectius socials i culturals, que progressivament quedaran exclòs del sistema i que tindran dificultats de cada vegada més importants per poder accedir al mercat de treball, a les ofertes culturals, al sistema de salut i de benestar social, a les noves tecnologies i a tots els beneficis que la societat portmoderna, postindustrial, etc. està oferint.

Quines conclusions podem treure d'aquestes dades i aquests elements de reflexió? En primer lloc, podem assenyalar que s'està començant a visualitzar, d'una forma concreta i específica, l'existència d'una dualització educativa i social entre escoles públiques i escoles concertades, en relació als alumnes procedents de diverses problemàtiques.

En segon lloc, i en part relacionades amb aquesta integració d'estudiants de característiques plurals i a la massificació i a la manca de recursos pedagògics, es comencen a donar cada vegada més situacions de conflicte i de problemes de convivència a l'interior de les aules i dels centres educatius.

En tercer lloc, es comencen a constatar, de cada vegada més, situacions d'exclusió escolar, de manca d'assoliments d'aquests objectius culturals i educatius mínims que permeten la integració en el si de la societat. Unes situacions d'exclusió i dualització escolar que són la base d'una futura exclusió social.

I, finalment, cal dur a terme una nova política educativa que vagi a l'arrel dels problemes que comencem a entreure i que sense la qual les mesures de caràcter pedagògic, organitzatiu, de formació dels docents, etc. no tenen gaire significació ni gaire possibilitat d'èxit. Hem de tenir en compte que l'escola no és tan sols un factor de risc, sinó també un factor de protecció, i és cap a aquesta darrera perspectiva que cal avançar. ♦

Reciclatge i Formació Lingüística i Cultural Matrícula oficial

■ Curs 1999-2000

Dates de matriculació

Del 4 al 18 d'octubre de 1999

Lloc i horaris de matriculació

MALLORCA

• Institut de Ciències de l'Educació de la UIB.
c/ de Miquel dels Sants Oliver, 2 (Palma).
De 10 a 13,30 h i de 17 a 20 h.

MENORCA

• Extensió de la UIB a Menorca.
Edifici Can Salord, c/ Major, 14 (Alaior).
De 9 a 14 h.

EIVISSA

• Extensió de la UIB a Eivissa i Formentera.
Carrer de Bes, 9 (Eivissa).
De 9 a 14 h.

FORMENTERA

• Centre de Recursos Pedagògics.
Av. Porto Saler, s/n. Sant Francesc (Formentera).
De 17 a 19 h.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació, Cultura
i Esports

Universitat de les Illes Balears
Institut de Ciències de l'Educació

Per a més informació: <http://www.uib.es/ice/>

Col·lecció educació i societat

Núm. 1 - Sèrie general

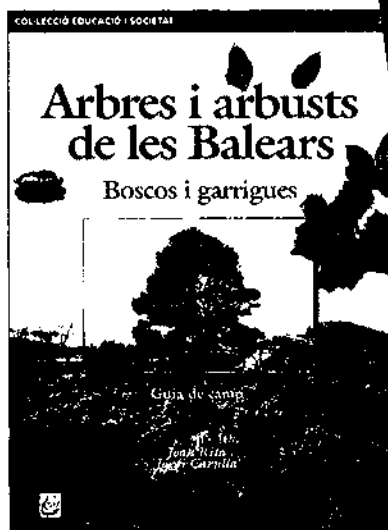
la Veu, l'eina oblidada.

Ferran Tolosa Cabani
Marta Fernández Barrutia

Núm. 2 - Sèrie didàctica

Arbres i arbusts de les Balears.

Joan Rita / Jordi Carulla

Novetat

CD Arbres i arbusts de les Balears.

Joan Rita / Jordi Carulla /
Rafel Cortés / Margalida
Llabrés / Joan Gelabert

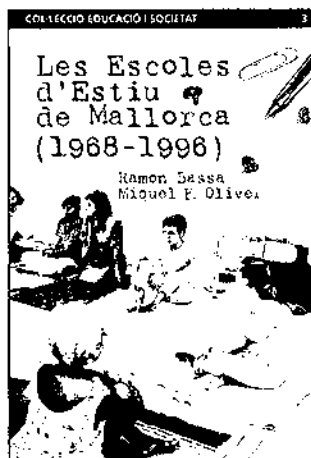
Edició en CD Rom que
amplia el contingut del
llibre i permet un ús més
didàctic i interactiu. Inclou un
joc avaluador.

Núm. 3 - Sèrie general

Les Escoles d'Estiu

a Mallorca (1968-1996).

Ramon Bassa / Miquel F. Oliver

Núm. 4 - Sèrie general

Benvingut al món...

lactància i salut del bebè.

Sergio Verd i altres

Ferran Sintès
edicions per a la cultura
i l'educació

Novetat